JISMONIY TARBIYA FANINI O‘QITISHDA AKADEMIK LITSEY O‘QUVCHILARINING IJODIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI

Yarmatov Shermo‘min Rahmatovich

“Aniq va tabiiy fanlar”ga ixtisoslashtirilgan S.H. Sirojiddinov nomidagi respublika akademik litseyi

Annotatsiya: Jismoniy tarbiya fanini o‘qitishda akademik litsey o‘quvchilarini ijodiy faloyatini rivojlantirish mazmuni ilmiy nazariy asoslanishi sog‘lom turmush tarziga rioya qilish sport bilan shug‘ullanish inson hayotidagi o‘rni yuzasidan pedadog psixiolog metodist olimlarning ilmiy qarashlari keltirilib tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: zamonaviy yondashuvlar, kreativ yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv, mantiqiy yondashuv, integrativ yondashuv, differensial yondashuv, XXI asr ko‘nikmalari, boshlang‘ich ta’lim magistrantlari.

Abstract: This article discusses modern approaches that affect the development of creative activity of undergraduate students studying at the master's level of primary education. The opinions of pedagogical and methodological scientists on the topic are also analyzed and subjective reactions to them are expressed.

Keywords: modern approaches, creative approach, competency-based approach, logical approach, integrative approach, differential approach, 21st century skills, undergraduate students of primary education.

Аннотация: В данной статье рассматриваются современные подходы, влияющие на развитие творческой деятельности студентов бакалавриата, обучающихся по программе магистратуры в области начального образования. Также анализируются мнения педагогических и методических ученых по данной теме и выражаются их субъективные реакции.

Ключевые слова: современные подходы, творческий подход, компетентностный подход, логический подход, интегративный подход, дифференциальный подход, навыки XXI века, студенты бакалавриата по начальному образованию.

Bugungi kunda inson hayotining sport bilan bog‘liqligi o‘quvchi yoshlarni sport bilan shug‘ullanishga qiziqtirish ularda sog‘lom turmush tarzini hosil qilsh bo‘yicha ko‘nikma va malaka hosil qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

“O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019 yil 3 fevraldagi “2019-2023 yillar davrida O‘bekiston Pespublikasida jismoniy tarbiya va ommaviy sportni rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi №118 son qarorida aholining barcha qatlamlarini, ayniqsa, yoshlarni jismoniy tarbiya va ommaviy sport bilan keng qamrab olishni ta’minlaydigan inovatsion shakllar va mexanizmlarni ishlab chiqish va joriy etishni tashkil etish ustuvor vazifa etib belgilangan”.

Jismoniy tarbiyaning sog‘lomlashtiruvchi va tarbiyaviy vazifalari quyidagilardan iborat:

- butun kun davomida yaxshi kayfiyatda bo‘lasiz;
- ishingiz unumli, ijodiy faoliyatingiz kuchli bo‘ladi;
- asablar tizimi muvozanatlashib, bosiq mulohazali bo‘lasiz;
- faollik, tashabbuskorlik, qiyinchilikdan, dovyurak, do‘stlik hissiyotlarini shakllantiradi;
- muntazam ravishda jismoniy mashq bilan shug‘ullanish gigienik ko‘nikmalarning shakllanishiga olib keladi;
- organizmdagi yog‘lar kamayib, ixcham, epchil, chaqqon bo‘lasiz;
- mushaklaringiz tortishib, qomatingiz ko‘rkam va kelishgan bo‘ladi;
- tomirlarda qonning oqishi yaxshilab, tana va a’zolarga kislorod hamda oziqlarning borishi yaxshilanadi;
- organizmning himoya qobiliyati oshadi;
- o‘zgalarga qaraganda yosh, ko‘rkam, ishchan va sog‘lom bo‘lasiz.

“Jismoniy sifatlar rivojlanishining tuzilish asoslari tayanch-harakat apparati, markaziy va periferik asab tizimi hamda ichki a’zolardagi progressiv morfologik va biokimyoviy o‘zgarishlar bilan bog‘liq. Shundan kelib chiqqan holda jismoniy sifatlarning rivojlanish darajasi somatik va vegetativ funktsiyalarning muvofiqligiga bevosita bog‘liq bo‘ladi”. “Jismoniy tarbiya va sport sohasi va tashqi muhit o‘rtasida uzliksiz harakat jarayonlarining eng muhim belgilaridan bieidir jismoniy tarbiya va sport sohasini tarkibiy komponentlari,qismlari o‘rtasida ham axborot almashuvi yuz

beradi, shuning oqibatida ular o‘zaro ta’sirga kirishadilar hamda sohaning yaxlitlighi saqlanadi”.

“Fikrimizcha, zamonaviy ta’lim yondashuvi sifatida jismoniy tarbiya sohasiga pedagogic kouching metodlarini tatbiq qilish ko‘p jihatdan bo‘lajak mutaxasislarning egallashlari lozim bo‘lgan malakalarini shakllantirishga ko‘maklashadi va ularda o‘quv modullarini o‘zlashtirish motivatsiyasi imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu esa, aholi o‘rtasida sog‘lom turmush tarzining keng quloch yoyishiga, ayniqsa pandimiya sharoitida ularning sog‘ligini mustahkamlashga yordan beradi. Binobarin, sport sohasining rivojlanishi va bunda oliy ta’limda tahsil olayotga talabalarga “Jismoniy tarbiyani o‘qitish metodikasi”ni takomillashtirishga bo‘lgan talabning kuchayishi, respublikamizda sport koucingining rivojlanish istiqbollari bozordagi raqobatning kuchayishi sport beznesi mutasaddilarini boshqaruv munosabatlarini optimallashtirishga, boshqaruv ob’yektiga ta’sir qilish usullarini kuchaytirishga majbur qilmoqda”.

Bo‘lajak o‘qituvchilarning kreativ yondashuv asosida innovatsion pedagogik faoliyatga tayyorgarligini tahlil qilishni quyidagi bosqichda amalga oshirish mumkin:

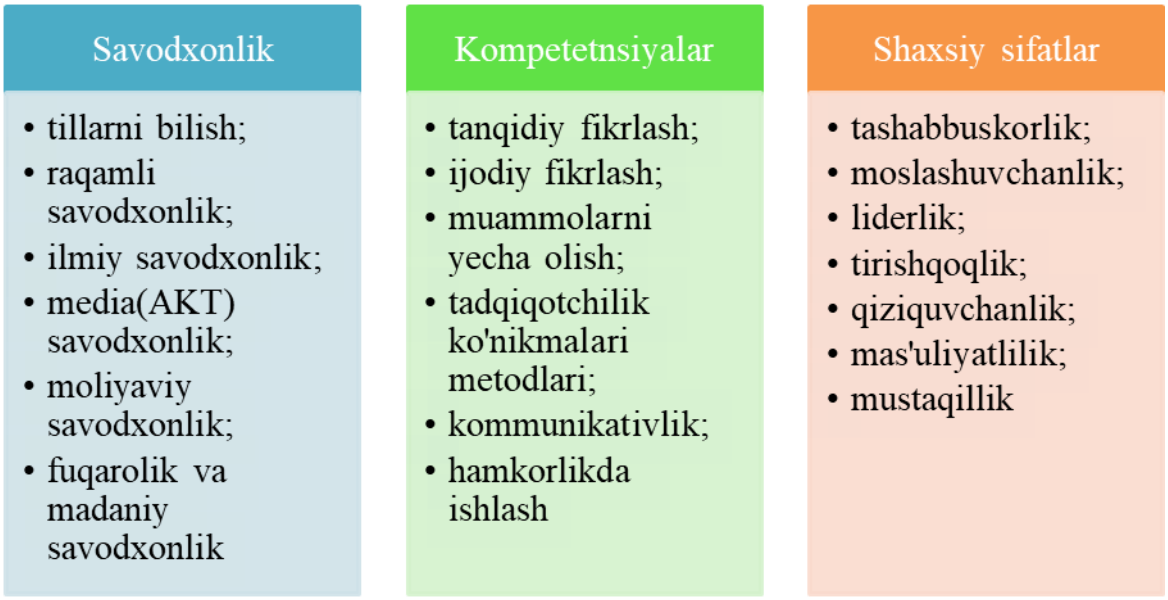
1) innovatsiyalarni pedagogik faoliyatda qo'llashda o'qituvchi faoliyatini tahlil qilish.

2) innovatsion faoliyatning faol shakllanish davrini tahlil qilish.

3) ta’lim jarayoniga innovatsiya kiritilib bo'lgandan keyingi davrdagi faoliyatni tahlil qilish[3].

S.A.Mavlonova o‘zining ilmiy tadqiqot ishida differensial yondashuv mohiyatiga alohida to‘xtalib, “Differensial yondashuv talabalar darsda hamda mustaqil tarzda mavzuga tegishli bilimlarni egallashi zarur. Bunda har bir darsda talabaga tegishli individual vazifa, qiyinlik darajasi bo‘yicha testlar va darslardagi rolli o‘yinlar orqali bilim bazasiga ega bo‘ladi. Mustaqil izlanishlar, turli xil tanlovlar ishtirok etish, ilmiy tadqiqot ishlarini kuzatish va ishtirok etish, olimpiadalarga qatnashish, qo‘shimcha kurslar natijasida mavzu yuzasidan bilimlarni yanada oshishiga, fikrlash darajasining kengayishiga xizmat qiladi”[4], deb ta’kidlaydi. Magistrantlarning ijodiy faolligini rivojlantirishda mustaqil ishlarning bajarilishi, ijodiy tanlovlarda qatnashishlari muhim ahamiyat kasb etadi.

M.D.Pardayeva ilmiy izlanishlari natijasida “Hozirgi kunda robot va raqamli texnologiyalar tufayli ko‘plab ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar avtomatik ravishda amalga oshirilishi va ta’lim oluvchilarni ilgari o‘qitilgan narsalarga emas, balki mantiqiy va kreativ fikrlashga, ma’lumotlarni oddiygina to‘plash va eslab qolish emas, qidirib toppish va uni tanqidiy baholashga, ya’ni XXI asr ko‘nikmalariga ega bo‘lishga o‘rgatish lozim”[5] ligini ta’kidlab quyidagi chizmani keltiradi(1-rasm):

XXI asr koʻnikmalari.

Yuqoridagi chizmada keltirilgan kompetensiyalardan ijodiy fikrlash, tadqiqotchilik koʻnikmalari asosida ilmiy-ijodiy izlanishlari, muammolarni yechish koʻnikmalari magistrantlarning ijodiy faolligini rivojlantirishda muhim omildir.

N.A.Goncharova oʻzining “Логический подход к формированию филологической компетенции студентов магистратуры педагогических вузов” mavzusidagi dissertatsiyasi avtoreferatida mantiqiy yondashuvning afzalligiga toʻxalib, T.Sh.Shixnabiyevaning quyidagi fikrini keltiradi: “...aniq semantika va xulosa chiqarish qoidalarining mavjudligi, bilimlarni formulalar to'plami shaklida taqdim etish”[2].

Tadqiqotchi N.Axmedovaning “Integrativ yondashuv asosida boʻlajak oʻqituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish” mavzusidagi tadqiqot ishida ““Pedagogika” ensiklopediyasida “Integrativ yondashuv” tushunchasi quyidagicha talqin qilingan: Integrativ yondashuv – ta’lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va boshqarishda boshqariluvchi obyektga bir necha yondashuvlar(vaziyatli, tizimli, innovatsion va h.k.)ni birgalikda qoʻllashni anglatuvchi tushuncha. Mazkur atama umumlashtirilgan yondashuvlarni ifodalaydi”[1], deya ta’kidlagan.

Xulosa sifatida shuni ta’kidlash lozimki, uzluksiz ta’limning magistratura bosqichi mutaxassislarning ilmiy-ijodiy faolligini rivojlantirish maqsadida tadqiqotchilik koʻnikmalarini oshirish bosqichi hisoblanadi. Magistrantlarning ijdoiy faolligi kreativ yondashuv, kompentensiyaviy yondashuv, mantiqiy yondashuv kabi zamonaviy yondashuvlar asosida rivojlanadi va takomillashadi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Axmedova N.M. Integrativ yondashuv asosida boʻlajak oʻqituvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish. Ped.fan.fals.dok...diss... Toshkent, 2020. -268 b.

2. Гончарова Н.А. Логический подход к формированию филологической компетенции студентов магистратуры педагогических вузов (на материале национальных вариантов английского языка)/ Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора педагогических наук. Ярославль -2011. С 6.

3. Jumayeva.M.A. Bo`lajak o`qituvchilarni kreativ yondashuv asosida innovatsion faoliyatga tayyorlash texnologiyasi ped.fan.dok.(PhD) diss.- Buxoro. 2022.yil.

4. Mavlonova S.A. Oliy ta'lim muassasalarida azotli organik birikmalar mavzularini differensial yondashuv asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish. Ped.fan.fals.dok.diss…Toshkent, 2021. -15-16 b.

5. Pardayeva M.D. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etishning metodik tizimini boshqarish(informatika va axborot texnologiyalari fani isolida). Ped.fan.fals.dok.diss. Toshkent, 2020. -140 b.